

TOPLUMSALLAŞMA SÜRECİ

Toplumsallaşma Kavramı

- Toplumsallaşma bir kişinin içinde yaşadığı toplumun, etkileşimde bulunduğu grupların kültürünü öğrenme sürecidir.
- Doğumdan ölüme kadar hayat boyu devam eden bir süreçtir. Dinamik bir süreçtir, sürekli değişir.
- İçinde yaşanan toplumun değerleri, tutumları, rollerinin öğrenildiği süreçtir.
- İyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin olgularını toplumsallaşma sürecinde öğreniriz.
- Toplumsallaşma makro anlamda kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlarken, mikro anlamda kişiliğin oluşumunda önemli rol oynar.

Toplumsallaşma Kavramı

- **Birincil Toplumsallaşma:** Çocukluğun erken dönemlerini kapsar. Çekirdek aile ve yakın akrabaların etkin olduğu dönemdir. Televizyon ve günümüzde sosyal medya araçları da bu dönemi şekillendiren önemli unsurlarlardandır.
- **İkincil Toplumsallaşma:** Çocuğun yakın çevresinden çıkarak dış çevre ile yoğun etkileşiminin olduğu dönemi kapsar. Eğitim, arkadaş çevresi, sivil toplum örgütleri, sosyal klüpler, çalışılan yerler ve elbette iletişim araçları ve medya bu dönemi şekillendiren unsurlardır.

Toplumsallaşma Kavramı

- Toplumsallaşma sürecini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri aşağıdaki gibidir:

- Yaşanılan çevre

- Din

- Aile

- Etnisite:

- Cinsiyet:

Cinsiyet her ne kadar biyolojik bir olgu gibi görünse de, her toplumda cinsiyetlere atfedilen roller birbirinden çok farklıdır. Daha doğum aşamasında bile, renkler ile insanlara ait olduğu cinsiyet ve bu cinsiyetin gerektirdiği roller öğretilmeye başlanır. Tercih edilen giysiler, saç uzunlukları (kızların saçları uzun olur, erkeklerinki kısa) oyuncaklar (kızlar bebeklerle oynar, erkekler arabalarla, tabancalarla) oynanan oyunlar (kızlar evcilik oynar, erkekler savaşıklık) evde yapılacak işler (kızlar anneye ev işlerinde yardım eder, erkekler tamirat işlerinde babaya yardım eder) nasıl davrandığımız (erkekler ağlamaz, kızlar duygusal ve narindir, ağlayabilir) aslında pek biyolojik cinsiyet gereklilikleri olmasa da, toplumsallaşma sürecinde öğrenilen rolleri içerir. (TOPLUMSAL CİNSİYET) Toplumsal cinsiyet, kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen rolleri ve sorumlulukları ifade eder. Sosyal yönden kadın ve erkekten beklenen veya uygun görülen davranış biçimlerini tanımlar.

- Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdan topluma farklılık gösterebileceği gibi, zaman içerisinde ve/veya kriz dönemlerinde de değişiklik gösterebilir.

Temel Kavramlar

- **Toplumsal Rol:**

Kişiden beklenen davranış tarzıdır. Annelik, öğrencilik, arkadaşlık, vatandaşlık.... Vs

Bir birey, pek çok toplumsal rolü birlikte taşır. Örneğin, üniversitede öğrenci olan birinin, evde evlat, sosyal çevresinde arkadaş, gittiği spor klübünde sporcu olması

- **Rol Çatışması:**

Pek çok farklı rolü taşıyan bireyin, bu rollerden bazılarında beklenen davranış kalıplarının birbiri ile çatışması durumudur.

örneğin, aile işletmesinde ortak olan karı kocanın, iş yerinde mesai arkadaşı, evde ise eş rolünde olmalarıdır. Bunun bir diğer güzel örneği, öğretmen annenin aynı zamanda çocuğunun öğretmeni olduğu durumlarda görürüz. Çocuk için okulda öğretmen olan anne, evde çocuğa annelik yapar. Bu da başta çocuğun kafasını karıştıran bir durum olabilir.

Temel Kavramlar

- **Statü:** kişinin toplum içinde pozisyonu ve bu pozisyona toplumun gösterdiği **saygıyı** ifade eder. Toplumsallaşma, kişilere hangi statülerin toplumda önemli olduğunu öğretir. Bunun yanında kişilere içinde buldukları statüye uygun davranış kalıplarını da öğretir.
Dönemler içinde mesleğe dayalı statüler farklı anlamlar kazanabilir. Örneğin, 1960'lı yıllarda doktor, mühendis, öğretmen, kaymakam prestijli statülerdi. Günümüzde prestijli statüler meslekten çok paraya ve şatafatlı yaşam tarzına bağlı olmaya başladı.
- **Doğuştan Kazanılmış Statüler:** Kişilerin doğumlarıyla elde ettikleri statülerdir. Cinsiyet, ten rengi/ırk, yaş, ait olunan aile gibi faktörler etkindir.
- **Sonradan Elde Edilen Statüler:** Kişilerin belli bir emek ve çaba ile elde ettikleri statülerdir. Yazar olmak, akademisyen olmak, balerin olmak vs.

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- Toplumsallaşma süreci yaşam boyu devam eder. Bu süreçte etkin olan pek çok aktör ve kurum vardır.
- **AİLE:** Bireyin yaşam boyu taşıyacağı değerleri kazandığı en temel kurumdur. Kültür en temelde aile ile aktarılır. Her aile birbirinden farklı yapıya ve değerlere sahiptir. Tek ebeveynli aileler, geniş aileler, dindar aileler, ekonomik durumu iyi / kötü aileler, köylü aileler, kentli aileler vs.
Aile duyguya ve yakın ilişkilere dayalı bir kurumdur. Bu nedenle irrasyonelliğe hitap ettiği söylenebilir. Diğer kurumlar ise daha çok rasyonelliğe dayalıdır.

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- **KREŞ ve OKULLAR:** Özellikle kadınların çalışma yaşamına girmeleri, boşanma sayılarının artması, geniş aile yapısından çekirdek aileye dönüşüm, kentleşme gibi faktörler, günümüzde kreşleri daha fazla ön plana çıkartır. Kreşler, çocuklar için örgün eğitime hazırlık yapma görevini taşırlar. Kreşler ailede alınamayan veya alınsa da birbirinden çok farklı olan sosyal becerilerin ve temel yetkinliklerin kazanıldığı önemli kurumlardır. Günümüz eğitim politikasında kreşlere daha fazla önem verilse de, devletin sunduğu kreş hizmetleri ile özel kreşler birbirinden oldukça farklı hizmet kalitesine sahip olabilmekteler. Okullar ise, toplumsallaşma sürecinin en önemli kurumlarındanndır. Birbirinden farklı yapılarda ve değerlerdeki ailelerden gelen çocuklar, toplumun genel değerlerini okullarda edinirler. Eğitim, devletlerin en önemli politikasıdır. Çünkü yaratılmak istenen vatandaş tipolojisinin aktarıldığı kurumlardır. Toplumda tek tip birey yaratma idealinin yaratılmasında okullar çok önemli yere sahiptir. Günümüzde bazı ülkelerde eğitim politikası, genel siyasi ortamdan olabildiğinde uzaklaştırılmaya çalışılır. Bazı ülkelerde ise, genel siyasetin en önemli aracı olarak görülerek adeta devlet ideolojisinin aktarıldığı kurumlara dönüşürler. Bu nedenle, özellikle Batılı ülkelerde tek tip vatandaş yaratma düşüncesine karşı çıkan pek çok aile, çocuklarını okullara göndermeyerek, çocuklarının eğitimi evde kendileri yürütmektedir.
- Türkiye’de zorunlu eğitim 5,5 yaşında başlar.

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- **Arkadaş Çevresi:** Özellikle ergenlik döneminde daha fazla ağırlık kazanır. Pek çok gencin, ilerleyen yaşlarında sürdürecekleri, alışkanlıklar, yaşam tarzı, giyim kuşam, ilgi alanları vs arkadaş çevresinde belirginleşir.
- **Kitle İletişim Araçları:** Kitle iletişim araçları, özellikle günümüzde pek çok çocuk ve gencin önemli ölçüde zamanını geçirdiği alanlardır.
- Kültürel alışkanlıklar, yaşam tarzı, değerler, rol modeller bakımından etkin araçlardır.
- Sosyal medya ise, bu araçlar arasında belki de en çok tartışıldır. Bir taraftan küresel konularda hızlı bir bilgi paylaşımı içerirken, diğer taraftan bireysel yaşamlarda yıkıcı etkileri de olduğu bilinmektedir. (siber / sanal zorbalık) Bu bakımdan sosyal medyanın doğru kullanılması, bireylere psikolojik ve hatta fiziksel zararlara uğratmayacak sınırlarda kalması önemlidir.
- Kitle iletişim araçları
 - Çocuklarda erken farkındalık oluşturur. Sosyal hayata dair birçok unsur erken yaşlarda öğrenilebilir.
 - Yeni kahramanlar ve rol modeller toplumsal rollerin öğrenilmesinde etkilidir.
 - Küresel düzeyde ortak kültürün yaratılmasında belirleyicidir. (ortak giyim, müzik, sinema, tüketim tercihleri)
 - Zaman zaman kitle iletişim araçları şiddeti normalleştirebilmektedir. (bilgisayar oyunları)

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- **Çalışma Hayatı ve Örgütler:** Toplumsallaşma sürecinin geç araçlarından biridir. Gençlik dönemi ile yetişkinlik dönemini bağlayan ve bireylerin yetişkinlik dönemlerindeki kimliklerine şekil veren en önemli unsurdur.
- Çalışma, bireyler için yalnızca gelir sağlayan bir faaliyet değildir. Çalışma, kendi bünyesinde pek çok anlam barındırır. Yaşam alışkanlıkları, sosyal çevre, kendimize verdiğimiz değer, özgüven, başarı duygusu, kurduğumuz aileler, giyim, tüketim tercihleri gibi yaşamın pek çok farklı alanında çalışma yaşamımız ve mesleğimiz ilerleyen yıllarda en önemli belirleyicidir.

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- **Din:** Din hemen her toplumda toplumsallaşmanın en önemli aracı olarak en ön sıralardadır. Her din kendi içinde değerleri, yasakları, ritüelleri, normları ve bir dünya görüşünü barındırır. Bu saydıklarımız da bireylerin kimliklerinin şekillendirmede etkilidir. Bireylerin önce kendileriyle, daha sonra aileleri ve devamında daha geniş çevreleriyle kurdukları ilişkilerinde referans olarak din kurumundan aldıkları pek çok unsur vardır.

Toplumsallaşma Sürecinin Temel Araçları

- **Devlet:** Devlet de toplumsallaşma sürecinin etkili araçlarındanandır. Devlet, yaratılmak istenen ideal vatandaş tipolojisini yalnızca okullarda değil, resim kurumlarında da sürdürür.
- Vatandaşları, “ideale” dönüştürmek devletin bireylere müdahalesi anlamına gelir. Demokratik ülkelerde bu müdahaleler daha azken, otoriter devletlerde bu müdahaleler çok daha fazladır.

Toplumsallaşma ve Kişilik

- **Freud ve Mead üzerine genel tartiřmalar...**

Toplumsallaşma ve Kişilik

- **Freud ve Mead üzerine genel tartiřmalar...**

Toplumsallaşma Evreleri

- Toplumsallaşma evreleri dediğimizde, hepimiz yaşamlarında deneyimlediğimiz dönemlerde bahsederiz. Bu dönemleri belirleyen net ve keskin tanımlar yapamayız.
- **Çocukluk:** Doğumdan ergenliğe kadar olan dönemi ifade eder. Aile, okul, kitle iletişim araçları ile şekillenen bir dönemdir. Toplumsal cinsiyet rolleri bu dönemde öğrenilir.
- **Ergenlik:** Önemli fizyolojik ve psikolojik gelişimin yaşandığı dönemdir. Toplumsallaşmada yine Aile, okul, kitle iletişim araçları etkilidir, bunun yanında arkadaş çevresi ve katılınan sosyal klüpler ağırlık kazanır. Toplumsal cinsiyet rollerinin yerleştiği dönemdir.

Toplumsallaşma Evreleri

- **Yetişkinlik:** yetişkinliğin ne zaman başladığını kestirmek güçtür. Çünkü yetişkinliğe dönüşüm bireyden bireye, toplumdan topluma ve dönemden döneme farklıdır. Çalışma yaşamına başlamak ve hayat mücadelesinde yer almak bir gencin yetişkin olması için önemli bir aşamadır. Bundan 50 yıl önce çalışma yaşamının çok daha erken yaşlarda başlaması, ister istemez insanları çok daha erken olgunlaştırmaktaydı.
- **Yaşlılık:** Yine önemli fizyolojik değişimlerin yaşandığı dönemdir. Yaşlılık döneminin ne kadar kalite yaşanacağı, kişinin gençlik ve yetişkinlik dönemlerindeki yaşam tarzı ve alışkanlıkları ile yakından ilişkilidir. Genelde yaşlılık, yalnızlık, yıpranma, hastalıklar gibi olumsuzluklarla birlikte düşünülse de, çok verimli ve keyifli bir döneme dönüştürülebilir.

Toplumsallaşma Evreleri

- Kitap Önerisi:
İlber Ortaylı - Bir Ömür Nasıl Yaşanır.

- Film Önerisi:
Michael Haneke -
Aşk (Amour)

Toplumsallaşma ve Yeni Kişilik Yapısı

Tartışma:

- Sizce günümüz toplumsallaşma süreci nasıl bir kişilik yapısı sunmaktadır? Yeni değerler, tüketim alışkanlıkları, kültürel unsurlar, tutumlar ne yönde değişti?
- Küreselleşme günümüzdeki toplumsallaşmayı nasıl etkiliyor?